

Het dal door en dan verder

In een crisis en een lage melkprijs. Wat betekent dat voor de melkveebedrijven en welk advies geven adviseurs op dit moment? V-focus vroeg een aantal experts naar hun mening.

Wilma Wolters

Als de melkprijs in 2009 op 27 cent per liter uitkomt, verwacht het LEI dat 85 procent van de melkveehouders niet aan alle betalingsverplichtingen kan voldoen. Inmiddels zit de melkprijs hier al ruim vier maanden onder. "Dat wil nog niet meteen zeggen dat er iets heel ernstig mis gaat op die bedrijven," zegt Bert Muller, sectorspecialist melkveehouderij bij Gibo Groep Raalte. Ook zelfstandig adviseur Pascal Peeters van Peeters financieel advies uit het Brabantse Dorst ziet het niet somber in. "We zitten in een dal, maar daar komt een keer een einde aan. Belangrijk is te kijken naar de tijd na dit dal." LTO Noord-adviseur Jaap de Vink denkt zelfs dat de grootste groep uitvallers niet stopt omdat het financieel niet uit kan, maar omdat voor hen de aardigheid van het boeren eraf gaat.

Rekening niet betalen

Dat er helemaal niets aan de hand is, wil Peeters niet zeggen. "Er gaan bedrijven aan onder door, dat denk ik zeker. Er zijn nu meer bedrijven dan normaal die, als ze geen buffer hebben gevormd, problemen hebben. Daar komt bij dat in de zomer de kosten het hoogst zijn, dus die kunnen straks niet alle rekeningen betalen." Ook Muller weet dat het niet voor alle bedrijven goed zal aflopen. "Als de melkprijs dit jaar op 27 cent uitkomt, komt zo'n 20 tot 25 procent van de melkveebedrijven niet in de problemen. Dat zijn bedrijven die een vier cent lagere kostprijs hebben dan gemiddeld, en bedrijven die met 75 cent per kg melkquotum niet hoog gefinancierd zijn. 40 tot 45 procent van de bedrijven krijgt wel enige problemen, maar kan dit oplossen door uitstel van investeringen, verhogen van het kredietmaximum of door het tijdelijk opschorten van aflossingen. Verder zal naar onze inschatting 30 tot 35 procent echte problemen krijgen en daar moet een combinatie van maatregelen worden genomen." Verder verwacht Muller dat als ook een groot deel van 2010 de melkprijs laag blijft, het percentage bedrijven in echte moeilijkheden uiteindelijk oploopt tot 80 à 90 procent.

De Vink schat dat in oktober-november de bedrijven die in moeilijkheden zitten, boven komen drijven. "De rekeningen van de loonwerkers, die luiden de crisis in." Volgens Peeters merken de heel intensieve bedrijven het eerst iets van financiële problemen. De Vink noemt de pachtbedrijven. "Die kunnen de aflossing niet tijdelijk uitstellen." Alle adviseurs merken op dit moment dat de financiën ook ondernemers zelf meer bezighoudt dan anders. De Vink: "De ondernemerscoaches van LTO hebben meer gesprekken. Ondernemerscoaches zijn onafhankelijke personen met wie ondernemers kunnen bespreken wat zij willen. Daarna volgt vaak een gesprek met bijvoorbeeld een accountant." Peeters en Muller merken vooral dat ondernemers vaker vragen naar wat zij financieel gezien nog kunnen. Peeters voegt toe: "Ik bespeur meer vraag naar rendementsbegeleiding. Ondernemers vragen zich af waarom zij minder goed scoren en samen met dierenarts, veevoeradviseur en een financieel adviseur maken ze een actieplan. Verder merk ik de laatste maanden dat er meer emotie bij de gesprekken komt. De ondernemers hebben zorg over hun bedrijf; is het levensvatbaar?"

Langetermijnvisie belangrijker dan ooit

De adviezen die de heren kunnen geven, klinken simpel. Peeters: "Ik zet alles op een rijtje. De technische resultaten en de financiële positie, ik maak een overzicht van de te verwachten inkomsten en uitgaven voor het komende jaar. Ondernemers zoeken iemand die hun verhaal wil aanhoren, die hen helpt beredeneren en meedenken. Soms ook hoe men invulling aan het leven moet geven als zij zonder bedrijf zouden komen te zitten. Het mooiste compliment dat ik kan krijgen is dat ik eigenlijk niks gezegd heb, maar dat een ondernemer wel heel veel aan me heeft gehad." Muller wil de geldstroom van een bedrijf goed in beeld hebben. "Ik adviseer een ondernemer om precies te weten waar ie staat, en vervolgens meerdere jaren vooruit te kijken."

PASCAL PEETERS

Ook aan dit dal komt een keer een einde. Focus vooral op de tijd erna.

Foto: Wilma Wolters

BERT MULLER

Of een bedrijf serieuze problemen krijgt, hangt nu vooral af van de periode dat de melkprijs laag blijft.

Foto: Gibo Groep

JAAP DE VINK

Het is lastig dat ondernemers niet van nature een economisch optimale beslissing nemen.

Foto: Wilma Wolters

Op de korte termijn kan het verhogen van de rekening courant en het uitstellen van aflossingen verlichting brengen. "Als je die aflossing daarna tenminste weer versnelt doet", zegt Peeters, "want het moet niet zo zijn dat ze over 10 jaar te zwaar gefinancierd zijn." Ook in gesprek gaan met de bank kan helpen. "Goede ondernemers zijn nu al bij de bank geweest met hun plan en weten waar ze staan. Met een goed verhaal zijn banken nog tot veel bereid. Ook zij zien wel dat dit een tijdelijke dip is, en zij zien graag initiatief van ondernemers."

Een goede langetermijnvisie is onontbeerlijk, vinden Muller en Peeters. "Weten wat je wilt en daar aan werken. Dat is geen nieuwe aanpak, maar op dit moment wel een heel actuele." Juist nu het zwaar is, tillen de adviseurs zwaar aan de vooruitzichten die de ondernemer zelf heeft. "Dat is een belangrijk onderdeel waar de bank naar kijkt als je om financiering vraagt. Een plan dat getuigt van een eigen visie, maakt daarom altijd kans."

Anti-cyclisch investeren

De crisis is een keer ten einde, en ook de melkprijs zal weer gaan stijgen. Maar die laatste zal zeker fluctueren, en daar moeten ondernemers mee om leren gaan. "Van dit dal kunnen melkveeouders leren dat ze een buffer moeten vormen", denkt Peeters. "In goede tijden reserveren zodat wat mindere tijden kunnen worden

opgevangen. Dat anti-cyclisch investeren zal nog meer gemeengoed moeten worden in de melkveehouderij", zo denkt Muller. Banken redeneren ook zo. Peeters: "Het is heel flauw, maar banken vragen waar de buffers van de laatste jaren zijn gebleven. Maar die zijn vaak in automatisering en dergelijke gegaan, zodat ondernemers makkelijker kunnen werken. Vaak juist heel goede investeringen dus."

Emotie

Een ondernemer die in financiële problemen verkeert, praat daar niet graag over, weten de adviseurs. Peeters: "Als je al de zoveelste generatie op een bedrijf bent en je moet toegeven dat het eigenlijk niet meer kan, dan doet dat pijn. Als adviseur kun je dan niet meer doen dan eerlijk blijven." De Vink: "Het is lastig dat ondernemers niet van nature een economisch optimale beslissing nemen. Voor mensen is het belangrijk om naar buiten te kunnen laten zien dat het goed gaat, trots en eer is niet allemaal onzin. Als adviseur moet je dat respecteren. Verder kun je eigenlijk alleen maar duidelijk maken dat ze het zelf moeten doen, welke beslissing ze ook nemen." Ondernemers krijgen de komende maanden te zien wat fluctuerende prijzen voor hen kunnen betekenen. Het is een harde leerschool, maar de realiteit.